

строком розладу здоров'я, а також які є непереборною перешкодою для вільного вибору неповнолітнім професії, подальшого виду трудової діяльності.

Список літератури: 1. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; За ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.–Х., 2001. 2. Ковалев М. Уголовно-правовые проблемы охраны здоровья с точки зрения прав и свобод человека // Советская юстиция. 1989. № 10. 3. Кузнецова Н. Ф. Проблемы криминологической детерминации / Под ред. В. Н. Кудрявцева. М., 1984. 4. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. № 6 // Нормативні акти України: Програмний продукт / Всеукраїнська мережа поширення інформ. Версія 8.4.0.0. К., 1994. 5. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 2 (42). 6. Кримінальне право України: Особлива частина: Підруч. для студентів вищ. навч. закл. освіти / М.І. Бажанов, В. Я. Тація, В. В. Сташис, І. О. Зінченко та ін.; За ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.–Х., 2001. 7. Про судову практику у справах, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 жовтня 1982 р. № 6 (зі змінами станом на 03 березня 2000 р.) // Зб. постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. Х. 8. Уголовный кодекс Украины. Научно-практический комментарий. 3-е изд., исправл. и дополн. / Отв. ред. С. С. Яценко. К., 2003. 9. Коррекционная педагогика: Основы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: Учеб. пособие: Для студентов сред. пед. учеб. заведений / Пузанов Б. П., Селиверстов В. И., Шаховская С. Н., Костенкова Ю. А.; Под ред. Б. П. Пузанова. 3-е изд., доп. М., 1999. 10. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 року № 651-XIV // ВВР України. 1999. № 28. Ст. 230. (59). 11. Джасер Х. М. Аль Аназих. Формирование осанки у детей младшего школьного возраста: Метод. рекомендации. К., 1998. 12. Популярная медицинская энциклопедия. Гл. ред. В. И. Покровский. 5-е изд. М., 1998. 13. Огородник А. Особливості конкретизації оціночних понять в системі складу злочину // Право України. 2001. № 11.

Надійшла до редколегії 06.09.07

О. М. Храмцов

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО КАРАНИХ ПОГРОЗ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Аналіз діючого кримінального законодавства України, яке передбачає кримінальну відповідальність за погрози, дозволяє зробити деякі зауваження. Часто кримінально карані погрози носять незначений характер. І тому, на наш погляд, слід визнавати злочином не тільки погрозу вбивством, а і погрозу нанесенням тяжких тілесних ушкоджень. Це зроблено в більшості країн Європи. Автором пропонується виключити ст. 195 КК України (Погроза знищення майна) з розд. VI Особливої частини КК України «Злочини проти власності». На наш погляд, об'єктом цього злочину є не власність, а саме особа, її психічна недоторканність, а іноді і здоров'я. Тому пропонується ст. 129 КК України викласти в наступній редакції:

«1. Погроза вбивством, нанесенням тяжких тілесних ушкоджень, знищенням чужого майна шляхом підпалу, вибуху або ін-

шим загально небезпечним способом, якщо були реальні підстави побоюватись здійснення цієї погрози,—...

2. Те саме діяння, вчинене членом організованої групи,—...»

Разом з тим автор виступає проти штучного створення складів злочинів, які не відповідають ознаці суспільної небезпечності злочину. Так, І. А. Петін пропонує ввести кримінальну відповідальність за погрозу насильством в будь-якій формі, якщо при цьому була порушена недоторканність людини [1, с. 71]. Така позиція не відповідає принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь і буде викликати істотні труднощі при кваліфікації таких злочинів. А. В. Сердюк пропонує складом такого злочину, як погроза вбивством визнавати ті ж дії, які вчинені з хуліганських або інших низьких мотивів, або потягли за собою тяжкі наслідки [2, с. 207]. Його підтримує і О. Коростильов, який взагалі не погоджується з визнанням певних мотивів низькими [3, с. 39]. Низьким є не мотив, а спосіб задоволення потреби. Викликати певні складнощі і встановлення причинного зв'язку між погрозою та тяжкими наслідками, які настали.

Окрім самостійного складу злочину, погроза може входити як дія в більш складні суспільно небезпечні дії. Так, вона входить в об'єктивну сторону такого злочину, як зґвалтування (ст. 152 КК України). Погроза при зґвалтуванні – це залякування потерпілої особи застосуванням фізичного насильства за допомогою висловлювань, жестів, демонстрації зброї тощо. При зґвалтуванні у будь-якому разі вона повинна мати таку ознаку як її реальність, тобто у потерпілої особи має скластись враження, що якщо вона буде протидіяти злочинцю і не буде виконувати його вимог, цю погрозу може бути реалізовано. При цьому немає значення, чи мав гвалтівник насправді намір і фактичну можливість реалізувати погрозу. В науці кримінального права висловлюється точка зору про те, що погроза вбивством або нанесенням тяжкої шкоди при зґвалтуванні повинна виражати намір негайного застосування фізичного насильства до потерпілого або інших осіб. Погроза ж застосування насильства в майбутньому не створює склад такого злочину, як зґвалтування [4, с. 9; 5, с. 105–106]. Так, автори підручника з особливої частини кримінального права вважають, що у ст. 152 при окресленні застосування погрози фізичним насильством поставлено в один ряд із застосуванням фізичного насильства, і в цьому відношенні ця погроза є рівнозначною фізичному насильству, тобто є безпосередньою і може бути негайно виконана суб'єктом злочину. Цей характер погрози і можливість її негайного виконання ставлять потерпілу особу в безвихідне становище, змушують поступитися домаганням насильника. Далі науковці посилаються на роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, який у Постанові «Про судову практику у справах про зґвалту-

вання та інші статеві злочини» від 27 березня 1992 р. рекомендує розуміти погрозу як залякування потерпілої особи висловлюваннями, жестами й іншими діями, які виражають намір негайного застосування фізичного насильства до самої потерпілої особи або її родичів (наприклад, до дитини). Тому погроза, наприклад, вбити або покалічити немовля, якщо його мати негайно не поступиться домаганням винного, яка відбулася тоді, коли мати опинилася в безвихідному становищі, подібному до стану крайньої необхідності, не може виключати відповідальності за зґвалтування або замах на нього [6, с. 83–84]. На наш погляд, така позиція не є вірною. Український законодавець не вказує на те, що погроза при зґвалтуванні повинна мати таку ознаку, як негайне застосування насильства до потерпілого, інакше це б прямо було передбачено у відповідній кримінально-правовій нормі. Окрім того, погроза фізичним насильством при зґвалтуванні, яка спрямована у майбутнє, виступає не менш дієвим засобом впливу на потерпілу особу з метою впливу на її психіку та волю. Дана погроза не може входити і в склад такого злочину, як примушування до вступу в статевий зв'язок, тому що ч. 2 ст. 154 КК України передбачає відповідальність за примушування до вступу в статевий зв'язок, яке поєднане з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої (потерпілого) чи її (його) близьких родичів або розголошення відомостей, що ганьблять її (його) чи близьких родичів. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. «Про судову практику у справах про зґвалтування та інші статеві злочини» також не вказує на те, що це повинна бути погроза саме **негайного** застосування фізичного насильства до потерпілого або його близьких родичів [7, с. 367]. Ми вважаємо, що складом зґвалтування охоплюється погроза застосування фізичного насильства як негайно, так і через певний час, якщо потерпіла (потерпілий) не поступиться домаганням злочинця.

Частина 2. ст. 154 КК України передбачає кримінальну відповідальність за примушування до вступу в статевий зв'язок шляхом розголошення відомостей, що ганьблять потерпілу (потерпілого) чи її (його) близьких родичів. Це можуть бути справжні або вигадані дані про потерпілу особу або її близьких родичів, їхні дії або дії, вчинені щодо них, які потерпіла особа бажає зберегти у таємниці і розголошення яких, на її думку, здатне скомпрометувати або принизити її честь та гідність або честь та гідність її близьких. Також це можуть бути відомості про інтимне життя, венеричні хвороби, аморальні вчинки, вчинення цими особами злочинів тощо. На наш погляд, така позиція законодавця виключає відповідальність осіб, які примушують потерпілих до вступу в статевий зв'язок під загрозою розголошення відомостей, які хоча і не ганьблять потерпілого, але які останній чи його близькі родичі бажають

зберегти в таємниці. Така погроза здійснює не менший, а іноді і більший негативний вплив на потерпілого, його психіку та волю. Це поняття буде охоплювати відомості, які ганьблять потерпілого або його близьких, а також й інші дані, які він або його близькі бажають зберегти в таємниці. До останніх відносяться: повідомлення про хворобу, повідомлення про усиновлення тощо. Це можуть бути і відомості про вчинення особою злочину, але не завжди вони є такими, що принижують честь та гідність потерпілого або його близьких. Такі дії, хоча і є суспільно корисними, але не повинні виключати склад цього злочину.

Окрім того, на нашу думку, є незрозумілою позиція законодавця, який залишає поза увагою кримінального закону такі суспільно небезпечні дії, як примушування до вступу у статевий зв'язок шляхом погрози знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої (потерпілого) чи її (його) близьких родичів або розголошення відомостей, які потерпіла (потерпілий) або її (його) близькі родичі бажають зберегти в таємниці, що здійснюються загальними суб'єктами, а не тими, від яких потерпіла особа матеріально або службово залежна. З нашої точки зору, такі дії повністю відповідають принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь і повинні бути криміналізовані.

Автором пропонується наступна редакція ст. 154 КК України:

«Стаття 154. Примушування до вступу в статевий зв'язок

1. Примушування жінки чи чоловіка до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом, яке поєднане з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої (потерпілого) чи її (його) близьких родичів або розголошення відомостей, які потерпіла (потерпілий) або її (його) близькі родичі бажають зберегти в таємниці,—...

2. Примушування жінки чи чоловіка до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом особою, від якої жінка чи чоловік матеріально або службово залежні,—...

3. Примушування жінки чи чоловіка до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом особою, від якої жінка чи чоловік матеріально або службово залежні, яке поєднане з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої (потерпілого) чи її (його) близьких родичів або розголошення відомостей, які потерпіла (потерпілий) або її (його) близькі родичі бажають зберегти в таємниці,—...»

Суб'єктом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 154 КК України, слід визнавати загального суб'єкта – фізичну, осудну особу, яка досягла 16 років. Для ч. 2 та 3 цієї статті – суб'єкт спеціальний: фізична, осудна особа, яка досягла 16 років і від якої матеріально або службово залежить потерпіла особа. Погрози при примушуванні можуть бути такими, які негайно можуть бути реалізовані, і таки-

ми, реалізація яких спрямована на майбутнє. Така ситуація не повинна впливати на кваліфікацію дій осіб, які вчиняють зазначені злочини.

Свою точку зору має автор і стосовно такого способу доведення до самогубства, як шантаж. У ст. 120 КК України саме шантаж виступає одним із альтернативних способів вчинення такого злочину. На наш погляд, введення терміна «шантаж» у склад доведення до самогубства на практиці призводить до його неоднозначного тлумачення і урахування при кваліфікації і тому пропонується замінити термін «шантаж» на термін «погроза розголосити відомості, які потерпілий бажає зберегти в таємниці» і викласти ст.120 КК України в наступній редакції:

«1. Доведення особи до самогубства або замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, погрози розголосити відомості, які потерпіла особа бажає зберегти у таємниці, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності,—...»

Важливим питанням в теорії і практиці є питання визначення при погрозі саме відомостей, які ганьблять потерпілого. Як ми вже вказували, законодавець розділяє поняття відомостей, що ганьблять потерпілого або його близьких, і відомостей, які потерпілий або його близькі бажають зберегти в таємниці. У різних складах застосується або перше, або друге поняття. Так, при примушуванні до вступу в статевий зв'язок (ст.154 КК України) особа погрожує розголошенням відомостей, що ганьблять потерпілого чи його близьких родичів. При вимаганні (ст.189 КК України) винна особа погрожує розголошенням відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці. Ми вже вказували на те, що поняття відомостей, які потерпілий або його близькі бажають зберегти в таємниці, є поняттям більш широким, ніж поняття відомостей, що ганьблять потерпілого. Воно включає в себе відомості, що потерпілого ганьблять. Це повинно бути ураховано при кваліфікації окремих злочинів, які вчиняються шляхом погроз розголошення таких відомостей. Але разом з тим в науці кримінального права немає єдності думок стосовно критеріїв визнання відомостей, що ганьблять потерпілого або його близьких. Існують два підходи до вирішення цього питання:

1) *об'єктивний*. Представники цього підходу вважають, що вирішальне значення мають погляди на це, які існують у суспільстві. Причому слід ураховувати особливості оточення потерпілого. Так, А.А. Жижиленко вважав, що відомості повинні стосуватися таких обставин, які згідно з панівними у даному оточенні критеріями мають ганебний характер [8, с. 157];

2) *суб'єктивний*. Представники цього підходу вважають, що визнання відомостей ганебними залежить від самого потерпілого.

Так, А. А. Піонтковський та М. М. Гродзинський вважали, що оцінка характеру відомостей, які підлягають розголошенню, повністю залежить від суб'єктивного ставлення до них самого потерпілого [9, с. 6–7].

На наш погляд, для визнання відомостей ганебними необхідно ураховувати як об'єктивний, так і суб'єктивний критерій. Слід ураховувати погляди, норми, які існують у суспільстві, і суб'єктивне ставлення потерпілого до розголошення певних ганебних відомостей. Але, з нашої точки зору, якщо такого роду інформаційні суспільно небезпечні дії вчиняються стосовно потерпілого, який не усвідомлює ганебний характер відомостей (малолітній, психічно хворий) головним є саме об'єктивний критерій їх оцінки.

Автором цієї роботи пропонуються певні рекомендації стосовно кваліфікації злочинів, в об'єктивну сторону яких входять кримінально карані погрози:

1) *погрози* самі по собі безпосередньо можуть завдати певну шкоду здоров'ю потерпілому. Ми вважаємо, що все ж таки погрози повинні відноситись до злочинів з формальним, а не матеріальним складом і тому в ознаку погрози не повинні включатися її суспільно небезпечні наслідки. У цих випадках є два варіанти кваліфікації: 1) якщо погроза в якості кваліфікуючих ознак передбачає суспільно небезпечні наслідки, то слід здійснювати кваліфікацію за ознаками подвійної (змішаної вини); 2) кваліфікація здійснюється за сукупністю з необережними злочинами. Наприклад, ч. 4 ст. 152 та ч. 3 ст. 153 КК України передбачають відповідальність за зґвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, якщо вони спричинили особливо тяжкі наслідки для потерпілого. До них відноситься: смерть або самогубство потерпілої особи, втрата будь-якого органу чи його функцій, психічна хвороба або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менше ніж на одну третину, переривання вагітності тощо. Тому, якщо в процесі вчинення цих злочинів, які вчиняються із погрозою застосування фізичного насильства потерпілому (потерпілій) буде завдана вказана шкода як результат необережної демонстрації зброї, то такі дії слід кваліфікувати як зґвалтування (замах на зґвалтування), задоволення статевої пристрасті неприродним способом (замах на задоволення статевої пристрасті неприродним способом), які спричинили особливо тяжкі наслідки. І навпаки, якщо при примушуванні до вступу в статевий зв'язок настали такі наслідки, вчинене повинно бути кваліфіковано за сукупністю з необережним злочиним, залежно від характеру шкоди здоров'ю потерпілій особі;

2) слід зазначити, що в ознаки реальності погрози за загальним правилом не повинні включатися фізичні дії, які спрямовані на підтвердження такої реальності і мають самостійний склад злочи-

ну. Якщо дії виражаються у фізичному насильстві, то вони кваліфікуються за ознакою насильства, якщо воно передбачене у складі цього злочину разом з погрозою. Так, якщо при насильницькому грабежі винна особа застосовує і погрозу насильством, і насильство, яке не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілого, то має місце один насильницький злочин – насильницький грабіж. При вимаганні, якщо особа для підтвердження реальності своєї погрози застосовує насильство, яке є небезпечним для життя та здоров'я потерпілої особи, або знищує чи пошкоджує її майно, має місце кваліфікований склад вимагання і додаткова кваліфікація за вчинення злочинів проти особи та власності не потрібна. В інших випадках потрібна кваліфікація за сукупністю з тим злочином, ознаки якого створюють дії винної особи. Так, якщо для підтвердження реальності погрози вбивством особа застосовує фізичне насильство, знищує майно, то її дії слід кваліфікувати за сукупністю злочинів: погрози вбивством і відповідного злочину проти здоров'я особи та злочину проти власності.

З цього правила є декілька виключень. Так, в якості кваліфікованого вимагання законодавцем не визнаються дії, які поєднані із застосуванням насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілої особи (легке тілесне ушкодження, що не призвело до короточасного розладу здоров'я або короточасної втрати працездатності, а також вчинення інших насильницьких дій: нанесення ударів, побоїв, обмеження чи незаконне позбавлення волі за умови, що вони не були небезпечними для життя та здоров'я в момент заподіяння. Таким чином, можна зробити висновок, що такі дії входять у склад простого вимагання і є діями, які підтверджують реальність погрози і не потребують додаткової кваліфікації за злочини проти особи.

Окрім цього, виключенням є випадки, коли основний склад насильницького злочину в якості альтернативних способів передбачає застосування насильства, небезпечного для життя та здоров'я, і погрозу застосування такого насильства, в той час як для підтвердження реальності такої погрози винна особа застосовує до потерпілого насильство, яке не є небезпечним для життя або здоров'я. У цих випадках останнє також повністю охоплюється ознакою погрози застосування небезпечного насильства і не потребує кваліфікації за сукупністю злочинів;

3) якщо погроза вбивством, погроза знищенням майна є інформаційною дією, яка створює разом з іншими більш складну у складі насильницького (корисливо-насильницького) злочину, то додаткова кваліфікація за ст. ст. 129, 195 КК України не потрібна. Такі погрози разом з іншими діями створюють спосіб складного насильницького злочину, покарання за який є більш суворим порівняно із санкціями ст. ст. 129, 195 КК України.

В інших випадках погроза як спосіб більш складного насильницького (корисливо-насильницького) злочину виражається в залякуванні потерпілого вбивством, знищенням майна, тому чи охоплюються такі погрози складом іншого більш складного злочину, залежить від співвідношення характеру та ступеню суспільної небезпеки складного злочину і характеру та ступеню суспільної небезпеки таких погроз. Для цього в кожному конкретному випадку слід порівнювати покарання, його вид та розмір, яке може бути призначене за погрози як самостійний злочин, з видом та розміром покарання, яке може бути призначене за складний насильницький (корисливо-насильницький) злочин. Якщо покарання за складний злочин є більш суворим, ніж покарання за погрози як самостійний злочин, то додаткова кваліфікація не потрібна. У всіх інших випадках дії винних осіб слід кваліфікувати за сукупністю злочинів: складного насильницького та відповідною статтею, яка передбачає кримінальну відповідальність за погрозу. Так, доведення до самогубства або замаху на самогубство шляхом примусу до протиправних дій або шантажу охоплює погрозу вбивством і додаткова кваліфікація не потрібна, тому що максимальний розмір покарання за цей злочин є більшим, ніж за погрозу вбивством як самостійний злочин (для ч. 1 ст. 120 – позбавлення волі на строк до трьох років; для ч. 1. ст. 129 – обмеження волі на строк до двох років). У свою чергу, примушування шляхом погрози застосування насильства до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку (ст. 174 КК) передбачає відповідальність до трьох років обмеження волі. За погрозу вбивством з боку члена організованої групи (ч. 2 ст. 129 КК) покарання може бути призначене до п'яти років позбавлення волі. Тому, якщо примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку здійснюється членом організованої злочинної групи, кваліфікація повинна здійснюватися за сукупністю злочинів ст. 174 та ч. 2. ст. 129 КК України.

Такі ж правила повинні існувати і для злочинів, покарання за які є рівнозначними покаранню за погрозу вбивством. Так, ст. 304 КК України передбачає кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, пияцтво, заняття жебрацтвом, заняття азартними іграми в тому числі і за допомогою погроз. Максимальне покарання за вчинення цього злочину – позбавлення волі на строк до п'яти років. Якщо такі дії вчиняються членом організованої злочинної групи із застосуванням погрози вбивством (максимальне покарання також до п'яти років позбавлення волі), то кваліфікація повинна проводитись за правилами ідеальної сукупності злочинів проти особи та проти моральності – ст. 304, ч. 2 ст. 129 КК України.

У всіх випадках вчинення злочинів, об'єктивну сторону яких створює погроза, законодавець повинен максимально конкретизувати такі погрози, вказавши, чим погрожують винні особи потерпілим. Це стосується і так званих погроз-наслідків. Треба вказати не тільки загальні ознаки, наприклад «загроза настання тяжких наслідків», а і вказати зміст такої погрози. Це унеможливить помилки під час кваліфікації злочинів, в яких погроза виступає або як діяння (дії), або як наслідок вчинення злочину.

Ці та інші проблеми кримінально караних погроз потребують подальшої розробки та обговорення. Автор пропонує свої пропозиції щодо оптимізації та ефективності застосування кримінально-правових норм, які передбачають кримінальну відповідальність за погрози. Їх ефективне застосування дозволить запобігти більш небезпечним злочинам проти життя, здоров'я особи, власності.

Список літератури: 1. Петин И.А. Механизм преступного насилия. СПб., 2004. 2. Сердюк Л.В. Насилие: криминологическое и уголовно-правовое исследование. М., 2002. 3. Коростыльов О. Угроза в уголовном праве: понятие, виды, значение // Уголовное право. 2006. №3. 4. Андреева Л.А. Квалификация изнасилований. СПб., 1999. 5. Российское уголовное право: в 2-х томах. Т.2. Особенная часть / Под ред. Рагога А.И. М., 2001. 6. Кримінальне право України: Особлива частина / За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. К., 2001. 7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 року «Про судову практику у справах про зґвалтування та інші статеві злочини» // Збірник Постанов Пленуму Верховного Суду України (1972–2006). Х., 2006. 8. Жижиленко А.А. Имущественные преступления. Л., 1925. 9. Пионтковский А.А., Меньшагин В.Д. Курс советского уголовного права: В 2-х томах. Т.1. Особенная часть. М., 1955.

Надійшла до редколегії 06.09.07

В. В. Акімов

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ СЛУЖБИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ. ПРАКТИКА І ПРОБЛЕМИ

За підсумками першого півріччя 2007 р. середньомісячне зростання ВВП перевищило 8%, а промислове виробництво зросло на 12%. За цей період вдвічі збільшилась прибутковість вітчизняних підприємств [1, с. 2]. Зростає експорт, поліпшується зовнішньоторговельний баланс, зростає приріст інвестицій у реальний сектор економіки. З огляду на темпи зростання економіки, очікується зростання доходів населення.

Разом з тим, незважаючи на вжиті заходи фінансового оздоровлення, в економіці держави є суттєві недоліки. Так, ще має місце достатньо високий рівень інфляції. Заборгованість по заробітній платі становить 835 млн грн.

Непроста ситуація склалася в паливно-енергетичному комплексі. Серйозну загрозу державі створюють економічні злочини, кількість яких не зменшується, а збитки від яких можуть становити мільярди доларів.